

Проблеми викладання

УДК 378.147:616.314-77

В.П. Гавалешко

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПРОПЕДЕВТИКИ ОРТОПЕДИЧНОЇ СТОМАТОЛОГІЇ В УМОВАХ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Вищий державний навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці

Резюме. У статті наведені особливості організації навчального процесу та проаналізовано досвід викладання дисципліни «Пропедевтика ортопедичної стоматології» за кредитно-трансферною системою на кафедрі

ортопедичної стоматології ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет».

Ключові слова: викладання, кредитно-трансферна система, пропедевтика ортопедичної стоматології.

Вступ. Важливою складовою загального процесу європейської інтеграції України є входження української вищої освіти в європейський освітній і науковий простір на основі фундаментальних цінностей і принципів Болонського процесу. Європейська кредитно-трансферна система (ECTS), як одна з ключових позицій Болонського процесу, спрямована на оптимізацію навчального процесу, яка пов'язана зі зростанням вимог до студента, його вмінням аналізувати та засвоювати велику кількість інформації в обмежений термін з одночасним формуванням практичних навичок та вмінь [1]. Тому, основним завданням кредитно-трансферної системи організації навчального процесу є підбір таких форм і методів навчання, які дозволять не лише надати студенту нові знання, але й залучити студента в систему безперервної професійної освіти та самоосвіти [4]. Що особливо актуально для студентів-медиків, адже коли сьогоднішній першокурсник стане справжнім лікарем, медичні технології зроблять крок настільки далеко вперед, що зажадають від фахівця не стільки готових знань, скільки готовності їх добувати і переробляти [3].

Основна частина. Пропедевтика ортопедичної стоматології – це перша сходинка у вивченні предмета ортопедичної стоматології, яка надає можливість студентам оволодіти знаннями функціональної анатомії зубо-щелепного апарату людини, основами матеріалознавства, основними технологіями знімного та незнімного зубного протезування. При цьому пропедевтика є не тільки вступом у клінічну стоматологію, але і сполучною ланкою викладання теоретичних і клінічних дисциплін.

Організація навчального процесу з дисципліни «Пропедевтика ортопедичної стоматології» на кафедрі ортопедичної стоматології здійснюється за кредитно-трансферною системою.

На кожному практичному занятті оцінюється рівень засвоєння студентами програмного матеріалу дисципліни. Для цього на кафедрі застосовуються різноманітні засоби: індивідуальне

усне та письмове опитування, тестові завдання та контроль виконання практичних навичок, передбачених навчальною програмою. Контроль знань дисциплінує студентів, виховує відповідальність, забезпечує систематичну роботу з вивчення дисципліни.

Кредитно-трансферна система вимагає від студентів бути активними, щоденно працювати над засвоєнням матеріалу. У підготовці до практичних занять їм допомагають навчально-методичні матеріали на сервері дистанційного навчання університету: методичні вказівки, конспекти лекцій, тести для самоконтролю, відеоматеріали, мультимедійні презентації. Процес навчання може відбуватися в будь-якому місці і без обмеження в часі, за умови доступу до мережі Internet.

Сучасне забезпечення якісної освіти лікарів-стоматологів потребує від викладачів безперервного вдосконалення та креативних ідей, реалізованих на надійній матеріально-технічній базі. Тому викладачі кафедри постійно працюють над удосконаленням методики викладання дисципліни. Крім традиційного опитування, на заняттях застосовуються інноваційні методи навчання студентів: метод «мозкового штурму» – метод висування творчих ідей у процесі розв'язування поставленої проблеми, при якому студентам пропонується висловити якомога більшу кількість варіантів вирішення ситуації; метод дискусії – дієвий метод обговорення питання, що вивчається, який передбачає колективне обговорення якоїсь проблеми, під час якого розвивається вміння взаємодії з іншими учасниками, а також формується навичка колективного ухвалення рішень; комп'ютерне тестування на сервері дистанційного навчання, що дозволяє надійно оцінити знання студента. Також інноваційним методом було створення студентом індивідуального альбому – портфоліо з дисципліни, яке містить малюнки, схеми та таблиці, зроблені «від руки», адже при застосуванні активних методів навчання студен-

ти утримують у пам'яті 90% того, що зроблено самостійно [2].

Для спрощення цього методу співробітника кафедри видано навчально-методичний посібник «Пропедевтика ортопедичної стоматології», використання якого полегшує студентам засвоєння основних питань із пропедевтики ортопедичної стоматології та дозволяє викладачу проводити контроль початкового рівня знань кожного студента. Цей посібник містить завдання до кожної теми модуля різного ступеня складності (наприклад, заповнити класифікацію матеріалів, замалювати етапи виготовлення пластмасової коронки), які студенти повинні виконати під час самопідготовки і, таким чином, пришвидшити практичну частину заняття.

Практичні заняття проводяться в аудиторії, яка забезпечена необхідними навчально-методичними матеріалами, багатофункціональними фантомами, муляжами, інструментарієм та навчальною апаратурою, що дозволяє повною мірою виконувати передбачені робочою програмою практичні навички, імітувати реальні підходи до виконання цієї роботи в клініці.

Необхідною умовою кредитно-трансферної системи є висока мотивація студентів до навчання, оскільки значна частка навчального часу відводиться на самостійну роботу. Саме на позааудиторну роботу студента за кредитно-трансферною системою відводиться більше часу, включаючи обов'язкову (підготовка до поточних занять) і індивідуальну роботу студента – ІРС, спрямовану на поглиблення та закріплення знань студента. Основною проблемою під час самостійної роботи є великий обсяг матеріалу для опрацювання та засвоєння. Для її виконання на кафедрі розроблено методичні вказівки для самостійної позааудиторної роботи, у яких вказані навчальні цілі, подано перелік питань та тестові завдання для самоконтролю, надано список рекомендованої літератури. З метою підвищення якості засвоєння матеріалу під час самостійної роботи викладачі кафедри надають консультації студентам упродовж дня, у позааудиторний час – черговий викладач, згідно зі складеним графіком відробіток та консультацій.

Виконання ІРС може додати відповідну кількість балів до їх загальної суми, яка враховується при виставленні кінцевої оцінки за модуль із дисципліни, що особливо заохочує студентів. На кафедрі студенти беруть участь у роботі студентського наукового гуртка, виготовленні наочних матеріалів (таблиць, муляжів, графологічних схем практичних занять) згідно з навчальними програмами, виготовленні стендів.

Однак, незважаючи на створені на кафедрі належні умови для засвоєння теоретичного матеріалу та оволодіння практичними навичками з дисципліни, у студентів виникають труднощі в розумінні низки тем. Це головним чином пояснюється специфікою предмета пропедевтики ортопедичної стоматології, яка забезпечує потуж-

ний теоретичний фундамент не тільки для подальшого вивчення ортопедичної стоматології, але і для формування відносин між лікарем та зубним техніком під час практичної діяльності, бо без досконалого знання лабораторної частини виготовлення ортопедичних конструкцій співпраця «на рівних» неможлива. Крім того, згідно з «Освітньо-кваліфікаційною характеристикою спеціаліста» (ОКХ) – лікаря-стоматолога – студенти повинні знати технологію виготовлення ортопедичних конструкцій (протезів і апаратів), тобто, клінічні та лабораторні етапи їх виготовлення. Тому більша частина тем – два змістовних модулі – присвячені матеріалознавству, методам виготовлення зубних протезів та ортопедичним апаратів, а також технологічним процесам, що лежать в основі цих методик, відтак їх легше сприймають студенти із аналітичним (технічним) складом розуму. А студенти з гуманітарним складом розуму, яких є більшість, відчутно втрачають інтерес до вивчення дисципліни, починаючи з другого змістовного модуля (Клінічно-лабораторне матеріалознавство) і до кінця року, що прослідковується зниженням оцінок. Основними аргументами студентів щодо їх неналежної підготовки до занять є «непотрібність знань», бо вони не планують пов'язувати майбутнє з ортопедичною стоматологією, а також складність «увияти те, чого не бачив» тільки читаючи підручник.

Організоване відвідування студентами зубо-протезної лабораторії не вирішило проблеми забезпечення наочності. По-перше, неможливо спланувати, щоб тема заняття відповідала поточній роботі зубних техніків, по-друге, велика кількість студентів у групі не дозволяє усім присутнім детально побачити, що робить зубний технік, та ускладнює, зрештою, його роботу, обмежуючи простір для маніпуляцій. Можливість дистанційного навчання дала змогу студентам користуватися інтерактивними технологіями викладення матеріалу, зокрема відеоматеріалами, і не витрачати час на їх пошук. Однак більшість відео потребують детального коментаря викладача, а деякі демонструють сучасні модифікації методик виготовлення протезів, що викликає дисонанс «теорія-практика», адже на модульному контролі від студента вимагається знання «класичних» методик.

Одним із найбільш наочних варіантів практичного заняття можна вважати проведення майстер-класу. Майстер-клас – це свого роду добровільна передача знань, принципів та досвіду, що сприяє поглибленому розумінню та ефективному засвоєнню теоретичних знань, дає можливість кожному студенту брати безпосередню участь у пізнавальному та практичному процесі. Перевагою майстер-класу є також нетрадиційність викладання, що зацікавлює студента і стимулює його активність. У рамках викладання пропедевтики ортопедичної стоматології майстер-клас – це спосіб показати студентам, що практичний

лікар-стоматолог-ортопед досконало володіє зуботехнічними навичками, які допомагають лікарю у клінічній роботі, особливо якщо вона є терміновою, та немає можливості швидко сконтактувати із зубним техніком. Студенти після проведення майстер-класу виявляють високий рівень засвоєння теоретичного матеріалу та оволодіння практичними навичками, адже майже всі бажають самостійно відтворити побачене.

Висновки

1. Удосконалення організації навчального процесу з дисципліни «Пропедевтика ортопедичної стоматології» за кредитно-модульною системою для студентів, які навчаються за спеціальністю «Стоматологія», дозволяє здобути базові знання, необхідні для майбутньої практичної діяльності лікаря-стоматолога, що, у свою чергу, буде сприяти досягненню кінцевої мети навчання – підготовці кваліфікованого конкурентоспроможного спеціаліста.

2. До оптимізації навчального процесу необхідно підходити з позиції вдосконалення методів навчання, використання інноваційних технологій навчання, що формує у студентів знання, навич-

ки, вміння та прагнення до саморозвитку, мотивації студентів – акценту на практичну діяльність студента в майбутньому, а також самовдосконалення роботи викладача, який допомагає студентам у самостійній роботі, ділиться знаннями та досвідом у майстер-класах.

Література

1. Вища освіта України і Болонський процес: навч. посібник / [Степко М.Ф., Болубаш Я.Я., Шинкарук В.Д. та ін.]; за ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навч. книга-Богдан, 2004. – 384 с.
2. Ключко С.С. Традиційні та інноваційні методи навчання студентів на кафедрі гістології, цитології та ембріології / С.С. Ключко // Бук. мед. вісник. – 2015. – Т. 19, № 3 (75). – С. 285-287.
3. Хребтій Г.І. Інноваційні технології, направлені на розвиток клінічного мислення у студентів Вищих медичних навчальних закладів України / Г.І. Хребтій // Бук. мед. вісник. – 2015. – Т. 19, № 2 (74). – С. 252-255.
4. Шляхи удосконалення організації навчального процесу з дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» за кредитно-модульною системою для студентів, які навчаються за спеціальністю «Стоматологія» / Н.С. Михайловська, М.О. Шальміна, С.А. Моргунцова [та ін.] // Бук. мед. вісник. – 2014. – Т. 18, № 4 (72). – С. 260-262.

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРОПЕДЕВТИКИ ОРТОПЕДИЧЕСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ В УСЛОВИЯХ КРЕДИТНО-ТРАНСФЕРНОЙ СИСТЕМЫ ОБУЧЕНИЯ

В.П. Гавалешко

Резюме. В статье приведены особенности организации учебного процесса и проанализирован опыт преподавания дисциплины «Пропедевтика ортопедической стоматологии» по кредитно-трансферной системе на кафедре ортопедической стоматологии ВГУЗ Украины «Буковинский государственный медицинский университет».

Ключевые слова: преподавание, кредитно-трансферная система, пропедевтика ортопедической стоматологии.

FEATURES OF TEACHING THE DISCIPLINE «PROPEDEUTICS OF PROSTHETIC DENTISTRY» IN ACCORDANCE WITH THE CREDIT-TRANSFER SYSTEM

V.P. Havaleshko

Abstract. The article presents the features of organization of the educational process and analyses the experience of teaching the discipline «Propedeutics of Prosthetic Dentistry» in accordance with the credit-transfer system at the Department of Prosthetic Dentistry in the Bukovinian State Medical University.

Key words: teaching, credit-transfer system, Propedeutics of Prosthetic Dentistry.

Higher State Educational Institution of Ukraine «Bukovinian State Medical University» (Chernivtsi)

Рецензент – доц. І.В. Геруш

Buk. Med. Herald. – 2016. – Vol. 20, № 2 (78). – P. 268-270

Надійшла до редакції 02.03.2016 року